

Nr 25

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1960/61, i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Försvarets fonder

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Arméns delfond

1:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 2, s. 7 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1960) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 800 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

2:o) **Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 7 och 8), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

3:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 8) att till

ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* (I: 156) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (II: 222) hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 1 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 222.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 200 000 kronor.

Utskottet tillstyrker den föreslagna anslagshöjningen och avstyrker alltså det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

4:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 8 och 9) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 4 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 6 700 000 kronor.

Hittills har för ändamålet anvisats tillhoppa 42 700 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 7 500 000 kronor, i vilket belopp ingår 500 000 kronor för anordnande av en helikopterbas.

Departementschefen föreslår att 7 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår, att utnyttjas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur anslagsmedlen närmare skall fördelas.

Utskottet finner sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes alltså.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Förråd för armén* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

5:o) **Vissa byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 9 och 10) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 7 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 300 000 kronor.

1953—1959 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1953/60 anvisat 30 240 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9 350 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att 8 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få utnyttjas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen m. m. samt för byggnadsarbeten, som erfordras för genomförande av fredsorganisatoriska förändringar. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, hur anslagsmedlen närmare skall fördelas.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört. Härav följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

6:o) **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 10 och 11) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 036 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 6 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 10 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att 9 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår för vissa närmare angivna byggnadsföretag, däribland utbyggnad av värmeförsörjning m. m. för forskningsanstaltens hangar vid Svea flygflottilj.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 7 036 000 kronor. Av anslagsmedlen torde 3 536 000 kronor få utnyttjas för den fortsatta utbyggnaden inom kvarteret Garnisonen. Återstoden, 3 500 000 kronor, bör avses för de mest angelägna av övriga objekt. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur anslagsmedlen närmare skall fördelas. För täckande av vissa från anslaget förskotterade medel bör enligt departementschefen anvisas ett särskilt investeringsanslag under fonden för låneunderstöd.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen. Till frågan om täckande av vissa från anslaget förskotterade medel återkommer utskottet i det följande.

Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 036 000 kronor.

7:o) **Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 11—12), som avser medelsanvisning för vissa kontors- och förrådslokaler för radioanstalten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

8:o) **Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 12), avseende medelsanvisning för slutförande av en påbörjad förrådsanläggning inom III. militärområdet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

9:o) *Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 13) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag.

Vid anmälan i propositionen 1958: 110 (s. 491) av frågan om anskaffning av luftförsvarsrobotar anförde departementschefen att inom de för anskaffning av dylika robotar avsedda beloppen skulle inrymmas jämväl anskaffningen av en supersonisk-hypersonisk högtrycksanläggning vid flygtekniska försöksanstalten för en beräknad totalkostnad av 12 000 000 kronor. Sedan riksdagen lämnat sitt godkännande till förslaget medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 15 augusti 1958, att flygförvaltningen finge utlagga beställning på ifrågavarande anläggning.

Kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten för ifrågavarande högtrycksanläggning har beräknats till 3 600 000 kronor, varav 600 000 kronor beräknas kunna tagas i anspråk av medel, som anvisas under driftbudgeten för anskaffning av anläggningen.

Departementschefen föreslår, att 1 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår för påbörjande av byggnadsarbetena för ifrågavarande högtrycksanläggning.

Utskottet har icke något att erinra mot den äskade medelsanvisningen och avstyrker alltså de föreliggande motionerna, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Marinens delfond

10:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 15), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

11:o) **Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 15 och 16), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

12:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, s. 16), innebärande en anslagsminskning av 300 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

13:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16, s. 16—18) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 600 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas beslöt riksdagen, att örlogsbasen skulle flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid dåvarande örlogsstationen, med undantag för delar som ägde direkt anknytning till örlogsvarvet, skulle förläggas till Berga. Förevarande anslag avses för de byggnadsarbeten på Berga, som erfordras i samband med nämnda utflyttning.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1957/58 framlade fortifikationsförvaltningen i samråd med chefen för marinen definitivt förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden vid Berga. Den totala kostnaden för

att genomföra förslaget beräknades till 19 000 000 kronor enligt 1956 års prisläge. Byggnadsprogrammet borde enligt fortifikationsförvaltningen och chefen för marinen genomföras under budgetåren 1957/58—1961/62 (jfr prop. 1957: 1, bil. 25, s. 17). I sina medelsäskanden för budgetåret 1959/60 anmälde fortifikationsförvaltningen, att kostnaderna för byggnadsprogrammet kunde beräknas till 21 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För arbeten enligt byggnadsprogrammet har riksdagen för budgetåren 1956/60 anvisat sammanlagt 4 150 000 kronor. För fullföljande av utbyggnaden enligt förenämnda program erfordras alltså (21 000 000 — 4 150 000 =) 16 850 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av 2 700 000 kronor i enlighet med framlagt byggnadsprogram.

Departementschefen kan icke tillstyrka att mer än 1 900 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagsmedlens användning inom ramen för det framlagda byggnadsprogrammet.

Utskottet tillstyrker att för fullföljande av utbyggnaden vid Berga för nästa budgetår anvisas 1 900 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för byggnadsprogrammet besluta om anslagsmedlens användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna)* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor.

14:o) **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17, s. 18 och 19) att till ifrågakommande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 000 000 kronor.

1953—1959 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1953/60 anvisat tillhoppa 17 400 000, varjämte 350 000 kronor ställts till förfogande av medel i arbetslöshetsbekämpande syfte.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 700 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget uppföres med 1 600 000 kronor för slutförande av arbetena med helikopterbasen vid Berga.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för av departementschefen angivet ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

Flygvapnets delfond

15:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 20), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

16:o) **Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 20 och 21), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

17:o) **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 21—23) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 11 100 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 8 100 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 8 200 000 kronor.

1953—1959 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1953/60 anvisat sammanlagt 27 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 15 850 000 kronor för vissa närmare angivna ändamål.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 11 100 000 kronor. Anslagsmedlen torde få utnyttjas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen samt för byggnadsarbeten, som erfordras för genomförande av fredsorganisationsförändringar. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur anslagsmedlen närmare skall fördelas.

I detta sammanhang erinrar departementschefen om att han vid anmälan i propositionen 1959: 117 (s. 25) av frågan om förläggning av förberedande fältflygarskolan till Herrevadskloster uppskattat de erforderliga investeringskostnaderna till högst 3 miljoner kronor. Det av fortifikationsförvaltningen framlagda byggnadsprogrammet bör enligt departementschefens mening begränsas så att investeringskostnaderna för staten stannar vid detta belopp. Riseberga kommun, som ställt i utsikt att för bestridande av kostnaderna för vatten, avlopp, vägar, idrottsplats m. m. vid Herrevadskloster bidra med 500 000 kronor, har enligt vad departementschefen under hand inhämtat från fortifikationsförvaltningen numera förbundet sig att bidra till utförandet av arbeten intill detta belopp.

Utskottet har icke något att erinra mot den verkställda anslagsberäkningen eller vad departementschefen i samband därmed anfört. Härav följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 11 100 000 kronor.

18:o) *Vissa flygfältsarbeten m. m.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 22, s. 23—25) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1960 angivna omfattningen, dels ock till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 28 000 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 20 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 30 000 000 kronor.

1947—1959 års riksdagar har för detta ändamål hittills anvisat sammanlagt 251 900 000 kronor. För samma ändamål har härjämte anvisats 1 250 000 kronor till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten.

Till grund för utbyggnaden av flygfälten ligger numera en av flygförvaltningen år 1958 utarbetad plan, benämnd »Plan för utbyggnad av flygbaser (PUF 1958)». Kostnaderna för planen har beräknats till omkring 235 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. Häri har inräknats såväl kostnader för erforderliga markförvärv som kostnader för anlägg-

ningar för el- och teleutrustning. Den nya planen har upprättats med tanke på att kunna genomföras under en tidsperiod av fem år, vilket skulle innebära ett årligt medelsbehov av minst 47 000 000 kronor för såväl flygfältsarbeten som markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning.

Vid anmälan av den av flygförvaltningen framlagda planen i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 22—23) uttalade departementschefen, som i likhet med flygförvaltningen ansåg en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna nödvändig för att flygmaterielen skulle kunna rätt utnyttjas, att han icke var beredd att taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt. För budgetåret 1959/60 föreslogs, att för de mest angelägna av ifrågakvarande arbeten skulle anvisas 30 000 000 kronor.

Flygförvaltningen anmäler i äskandena för nästa budgetår ett medelsbehov av 42 600 000 kronor för fortsatta *flygfältsarbeten* enligt ifrågakvarande flygfältsplan.

För den fortsatta utbyggnaden och moderniseringen av flygvapnets *bomb- och skjutplatser* anmäler flygförvaltningen härjämte ett medelsbehov av 300 000 kronor för nästa budgetår.

Flygförvaltningen hemställer sålunda, att för budgetåret 1960/61 anvisas 42 600 000 kronor för att slutföra påbörjade flygfältsarbeten och för att påbörja nya arbeten, ävensom 300 000 kronor för utbyggnad av bomb- och skjutplatser, eller sammanlagt 42 900 000 kronor. Vidare hemställer ämbetsverket, att flygfältsarbeten får igångsättas för en kostnad av 10 800 000 kronor utöver anvisade medel.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 28 000 000 kronor. Medlen bör få utnyttjas för fullföljande av arbetena på tre flygfält, påbörjande av högst fem nya fält samt hangarplattor, uppställningsplatser m. m. på befintliga fält. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot att medlen utnyttjas i enlighet med vad departementschefen förordat. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Av det anförda följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga,

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1960 angivna omfattningen;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 28 000 000 kronor.

19:o) **Anläggningar för el- och teleutrustning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23, s. 25 och 26) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 3 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, som innebär oförändrad medelsanvisning. Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Anläggningar för el- och teleutrustning* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Beväringars delfond

20:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 27) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 260 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 6 600 000 kronor.

1948—1959 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/60 anvisat sammanlagt 53 200 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar. Kostnaderna för dessa beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1959/60 till sammanlagt 71 110 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för slutförande av arbetena i en anläggning erfordras 260 000 kronor samt för arbeten i en anläggning, som ännu icke påbörjats, 2 000 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (71 110 000 — 53 510 000 =) 17 600 000 kronor, varav 2 260 000 kronor för budgetåret 1960/61.

Ämbetsverket hemställer således, att för budgetåret 1960/61 anvisas 2 260 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 260 000 kronor för slutförande av arbetena beträffande en av anläggningarna. I avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande ytterligare en anläggning bör arbetena med densamma icke påbörjas.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för av departementschefen angivna ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 260 000 kronor.

21:o) **Berghangarer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 28), som avser anvisande av medel för vissa tekniska anordningar i färdigställda hangarer, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

22:o) **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 28—30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 480 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 5 480 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 700 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till 58 863 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen anmäler, att för byggnadsprogrammets fullföljande erfordras 19 080 000 kronor, varav 4 480 000 kronor för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår förslag till byggnadsarbeten avseende en drivmedelsanläggning för en totalkostnad av 5 000 000 kronor, varav 2 500 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår vidare förslag till utförande av säkerhetsanordningar i tidigare färdigställda anläggningar för en preliminärt beräknad kostnad av 5 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61 för utförande av de mest angelägna åtgärderna.

Slutligen anmäler ämbetsverket behov av ytterligare anläggningar m. m. för en totalkostnad av 8 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således, att för budgetåret 1960/61 anvisas (4 480 000 + 2 500 000 + 2 000 000 =) 8 980 000 kronor.

Enligt vad departementschefen under hand inhämtat uppskattas numera investeringskostnaderna för byggnadsarbeten avseende den av fortifikationsförvaltningen åsyftade drivmedelsanläggningen till 6 miljoner kronor.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 7 480 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för att fullfölja redan beslutade objekt samt för byggnadsarbeten avseende nyss åsyftade anläggning, även om för utförande av säkerhetsanordningar i tidigare färdigställda anläggningar.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot departementschefens förslag till medlens användning.

Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 7 480 000 kronor.

23:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 30 och 31) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 800 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 2 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 6 000 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågakvarande ändamål, uppgår till 67 344 000 kronor. Kostnaderna för anläggningarna m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1959/60 till 100 524 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen äskar för nästa budgetår 5 500 000 kronor, i vilket belopp ingår 500 000 kronor, som avser utförande av ytterligare ett till 13 000 000 kronor kostnadsberäknat centralförråd.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 4 800 000 kronor. Anslagsmedlen torde få avses för redan beslutade objekt samt för att påbörja ett nytt centralförråd.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört. Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 800 000 kronor.

24:o) **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 31 och 32) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till sammanlagt 6 910 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., utvidgning av ett annat sådant förråd, för friliggande förråd samt för personalbostäder vid ett bergförråd. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1959/60 till 14 350 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att återstående medelsbehov för att fullfölja ifrågavarande arbeten utgör 8 225 000 kronor, varav 3 580 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag till ytterligare friliggande förråd för en kostnad av 500 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1960/61.

Slutligen anmäler fortifikationsförvaltningen behov av ytterligare förråd för marinen för en kostnad av 1 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 2 500 000 kronor. Anslaget bör användas för arbeten med redan beslutade objekt.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

25:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 730 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 8 800 000 kronor. De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till 51 543 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att totalkostnaden för redan färdigställda anläggningar samt för pågående arbeten med uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet uppgår till 77 448 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras 25 905 000 kronor, varav 3 700 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag till anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. för en kostnad av 5 650 000 kronor, varav 1 800 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en totalkostnad av 6 150 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 4 730 000 kronor, att användas för fortsatt byggande av uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 4 730 000 kronor.

26:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 33 och 34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 5 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 9 000 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår till 55 509 000 kronor. Medlen avses för aderton kustartilleribatterier jämte modernisering av vissa äldre batterier m. m.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att totalkostnaden för redan färdigställda anläggningar samt för pågående arbeten uppgår till 73 040 000 kronor. Därjämte har med an-

litande av medel, tillhoppa 645 000 kronor, som arbetsmarknadsstyrelsen ställt till förfogande, påbörjats en anläggning, vilken beräknas draga en kostnad av 2 620 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras $(73\,040\,000 + 2\,620\,000 - 55\,509\,000 =)$ 20 151 000 kronor, varav 8 950 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår förslag till utförande av ytterligare två nya batterier m. m. för en beräknad kostnad av 5 700 000 kronor, varav 2 500 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en totalkostnad av 5 800 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således, att för budgetåret 1960/61 anvisas 11 450 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att för detta ändamål anvisas 10 500 000 kronor för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt samt för arbeten med tre nya batterier, varav ett redan påbörjats med anlitage av medel, som ställts till förfogande av arbetsmarknadsstyrelsen. I detta sammanhang framhåller departementschefen, att frågan om påbörjande av sistnämnda batteri borde ha underställts Kungl. Maj:ts prövning. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om det av departementschefen här föreslagna anslagsbeloppets användning.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot att densamma användes i enlighet med departementschefens förslag.

Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

27:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, s. 36) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 130 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 800 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för ifrågavarande ändamål, uppgår till 43 740 000 kronor. Kostnaderna för här ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1959/60 till 47 870 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras 4 130 000 kronor, varav 2 130 000 kronor för budgetåret 1960/61. Medlen är avsedda för fortsatt utbyggnad av ett förråd samt för färdigställande av två förråd.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av ytterligare förråd för en kostnad av 2 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 130 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på tre förråd.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 130 000 kronor.

28:o) **Bergverkstäder vid flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34, s. 36 och 37) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 130 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 500 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för ifrågavarande ändamål, uppgår till 9 695 000 kronor. Kostnaderna för här ifrågavarande arbeten beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1959/60 till 12 822 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras 3 127 000 kronor. Med hänsyn till pågående utredningar rörande arbetsprogrammet erfordras emellertid inga ytterligare medel för budgetåret 1960/61.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår förslag till vissa till- och nybyggnadsarbeten vid centrala flygverkstaden i Arboga för en kostnad av 130 000 kronor.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av en garagebyggnad vid centrala flygverkstaden i Arboga för en kostnad av 100 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 130 000 kronor.

Utskottet får i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Bergverkstäder vid flygvapnet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 130 000 kronor.

29:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 37 och 38) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 420 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 6 900 000 kronor.

Enligt de principer, som fastställt vid 1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergrum gemensamma för militära och civila myndigheter tillämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågakvarande uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel som för motsvarande ändamål tidigare anvisats på andra fonder har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

De medel, som kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår till 74 215 000 kronor.

Kostnaderna för att genomföra planen beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1959/60 till 129 288 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att för fullföljandet av byggnadsprogrammet erfordras 55 073 000 kronor. För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1960/61 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 2 425 000 kronor, varav 2 150 000 kronor för försvarets del och 275 000 kronor för vissa civila statliga myndigheters behov.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av att påbörja ytterligare anläggningar för en kostnad av 5 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 420 000 kronor. Anslagsmedlen bör huvudsakligen användas för att fullfölja pågående arbeten.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,
att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 420 000 kronor.

30:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 39 och 40) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 15 500 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft
dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hedblom* (I: 153) och den andra inom andra kammaren av herr

Nihlfors m. fl. (II: 113), i vilka hemställts, att riksdagen vid beslut om investeringsanslag för budgetåret 1960/61 till utflyttning av Stockholms örlogsvarv (Muskövarvet) enligt Kungl. Maj:ts förslag måtte uttala, att den påbörjade utbyggnaden genomföres i enlighet med den plan härför, som 1959 års riksdag antagit,

dels ock förenämnda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II: 222 av herr *Hagberg m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 13 000 000 kronor.

Beträffande yrkandet i förstnämnda båda motioner hänvisas till motionen II: 113.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 13 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvarvet skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954, 1956 och 1957 års statsverkspropositioner anvisat sammanlagt 900 000 kronor under förevarande anslag. Vidare har riksdagen efter förslag i statsverkspropositionen B år 1958 för påbörjande av en första etapp av örlogsvarvets utbyggnad anvisat 1 000 000 kronor under anslaget. Slutligen har riksdagen efter förslag i 1959 års statsverksproposition anvisat ytterligare 13 000 000 kronor under anslaget.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att kostnaderna för fullföljandet av byggnadsprogrammet uppgår till (106 000 000 — 13 000 000 =) 93 000 000 kronor, varav 18 000 000 kronor erfordras för budgetåret 1960/61.

Riksdagen fattade 1953 beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvarv till Muskö. År 1958 framlade chefen för marinen ett förslag till utbyggnad av varvet för en totalkostnad av 106 miljoner kronor. Utbyggnaden förut-sattes skola verkställas under en sexårsperiod med början budgetåret 1959/60. 1959 års riksdag anvisade 13 miljoner kronor för påbörjande av utbyggandet enligt det framlagda förslaget.

Enligt en i 1959 års statsverksproposition (Bil. 25, s. 42) intagen, av fortifikationsförvaltningen upprättad plan för byggnadsprogrammets genomförande under ovan angiven tidsperiod erfordrades för budgetåret 1960/61 en årskvot av 18 miljoner kronor, vilket belopp fortifikationsförvaltningen ävenledes äskat för nästa budgetår. Med hänsyn till övriga angelägna arbeten inom försvarets fonder kan departementschefen emellertid icke tillstyrka den av fortifikationsförvaltningen begärda höjningen av anslaget utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 15 500 000 kronor.

Utskottet. Enligt den av 1959 års riksdag beslutade planen för utbyggnad av Muskövarvet beräknades kostnaderna härför till 106 miljoner kronor utöver de medel, som till och med budgetåret 1958/59 disponerats för anläggningens utbyggnad. För innevarande budgetår har för ändamålet plan enligt anvisats 13 miljoner kronor. För nästa budgetår har departementschefen föreslagit en medelsanvisning å 15,5 miljoner kronor, vilket belopp med 2,5 miljoner kronor understiger vad som enligt planen skulle ha anvisats. Under erinran om att medelstildelningen enligt förenämnda riksdagsbeslut bestämdes skola under en sexårsperiod ske i huvudsaklig överensstämmelse med ifrågavarande plan anser utskottet, att den av departementschefen nu föreslagna avvikelser, som motiverats av övriga angelägna arbeten inom försvarets fonder, bör godtagas. Utskottet, som finner angeläget att planen i princip fullföljes i enlighet med 1959 års beslut, anser något särskilt uttalande från riksdagens sida på sätt i motionerna I: 153 och II: 113 hemställt icke vara påkallat.

Av det anförda framgår, att motionerna I: 156 och II: 222 avstyrkes.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 15 500 000 kronor;

b) att motionerna I: 153 och II: 113 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

31:o) **Anläggningar för robotvapen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 37, s. 40 och 41) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kronor.

1956—1959 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1956/60 anvisat sammanlagt 2 470 000 kronor. Anslaget avses för batterier och förråd för robotvapen.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår, att det totala medelsbehovet för här ifrågavarande objekt uppskattas till 57 770 000 kronor. Ämbetsverket hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 200 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en kostnad av 4 550 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten för flygvapnet enligt det framlagda byggnadsprogrammet.

Utskottet tillstyrker, att medel anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

32:o) **Övriga befästningsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 38, s. 41) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 9 600 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 6 600 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 9 630 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår för här avsedda arbeten har beräknats till i runt tal 15 970 000 kronor.

För att de mest angelägna av ifrågavarande arbeten skall komma till utförande föreslår departementschefen, att för nästa budgetår anvisas 9 600 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om hur anslagsmedlen skall fördelas på de olika byggnadsföretagen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker alltså det motionsvis gjorda yrkandet. *Utskottet* hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 9 600 000 kronor.

FÖRSVARETS FABRIKSFOND

33:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40, s. 42 och 43) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 2 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 500 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer, att för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor för ersättningsanskaffning m. m. av maskiner.

Fabriksstyrelsen framlägger härjämte förslag till anskaffning av maskiner och utrustning till den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden. Kostnaderna för anskaffningen har beräknats till 1 500 000 kronor enligt 1956 års prisnivå. Huvuddelen av maskinerna kommer att erfordras i anslutning till genomförande av den första byggnads-etappen av verkstaden. För budgetåret 1959/60 har för påbörjande av maskinanskaffningen anvisats 500 000 kronor. Till fortsatt anskaffning erfordras därför återstående belopp (1 500 000 — 500 000 =) 1 000 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fabriksstyrelsen således 3 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor, varav 500 000 kronor torde få utnyttjas för fortsatt maskinanskaffning för sammansättningsverkstaden. Beträffande anslagsbenämningen föreslår departementschefen en mindre jämkning.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot vad departementschefen i anslutning härtill anfört.

Det motionsvis gjorda yrkandet avstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

34:o) **Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 41, s. 43 och 44) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

I förberörda båda likalydande motioner I: 156 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* och II: 222 av herr *Hagberg m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 1 000 000 kronor.

Anslagen Försvarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten är för innevarande budgetår uppförda med 200 000 respektive 2 700 000 kronor.

1955—1959 års riksdagar har för budgetåren 1955/60 anvisat sammanlagt 800 000 kronor under Försvarets fabriksverks dispositionsanslag och sammanlagt 8 900 000 kronor till Diverse byggnadsarbeten.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer, att anslaget Försvarets fabriksverks dispositionsanslag för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor och anslaget Diverse byggnadsarbeten med 3 780 000 kronor. Av sistnämnda belopp erfordras 3 380 000 kronor för fullföljande av första byggnadsetappen av den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden för ammunition och 400 000 kronor för utförande av de mest angelägna av i propositionen närmare angivna byggnadsföretag.

Departementschefen föreslår, att anslagen Försvarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten sammanföres till ett anslag, benämnt Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk, samt att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 1 600 000 kronor. Av de medel som föreslås anvisade föreslås 1 000 000 kronor få utnyttjas för arbeten med sammansättningsverkstaden och återstoden, 600 000 kronor, för smärre byggnadsarbeten föranledda av ändrade tillverkningar och rationaliseringar av driften samt för de mest angelägna av övriga anmälda byggnadsföretag. Vid utgången av innevarande budgetår kvarstående behållningar å de båda äldre anslagen bör överföras till det nya anslaget.

Utskottet har icke något att erinra mot den föreslagna sammanslagningen av ifrågakvarande båda anslag. Den äskade medelsanvisningen tillstyrkes liksom vad departementschefen anfört beträffande medlens användning.

Av det anförda följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 156 och II: 222, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

35:o) **Uppförande av centraltvätterier för västra Sverige.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 42, s. 45—51) att dels till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 650 000 kronor, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1960 omförmälda, mellan fabriksstyrelsen samt Älvsborgs, Skaraborgs och Hallands läns landsting träffade avtal.

Kommittén för sinnessjukvårdens utbyggande (numera mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation) föreslog i sitt år

1954 avgivna betänkande angående samordning av den statliga tvättverksamheten m. m., att en ny central tvättanläggning skulle uppföras för Västkostområdet. Enligt kommittéförslaget skulle den nya anläggningen avses för statliga institutioner inom Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län samt för institutioner tillhörande Älvsborgs och Skaraborgs läns landsting. Kommittén föreslog, att anläggningen skulle förläggas till Trollhättan.

Fabriksstyrelsen har inkommit med förslag till uppförande av det nya centraltvätteriet.

Enligt tre särskilda mellan fabriksstyrelsen och Älvsborgs, Skaraborgs och Hallands läns landstings förvaltningsutskott träffade avtal förbinder sig landstingen att anlita det planerade tvätteriet för utförande av tvätt och reparationer från vederbörande landstings inrättningar till en kvantitet av för Älvsborgs läns landsting cirka 2 000 ton tvättgodset per år, för Skaraborgs läns landsting cirka 500 ton per år med rätt att senare öka tvättgodset till cirka 1 500 ton per år samt för Hallands läns landsting cirka 800 ton per år. För de leveranser, som fabriksstyrelsen jämlikt kontrakten fullgör, äger styrelsen uppbära ersättning beräknad så, att samtliga med leveranserna förenade kostnader täckes. Avtalen gäller för en tid av 10 år, räknat från den dag tvätteriet är färdigställt, och kan, därest uppsägning icke sker av endera parten, förlängas med perioder om 10 år. Avtalen skall för att bli gällande godkännas av Kungl. Maj:t under år 1959.

Enligt tre särskilda tilläggsavtal med berörda landsting bidrager landstingen till anläggningskostnaderna för tvätteriet i proportion till tvättgodsmängderna för respektive huvudmän.

Anläggningskostnaderna beräknas till 12 500 000 kronor, varav 8 400 000 kronor för byggnadsarbetena och 4 100 000 kronor för anskaffning av maskiner och övrig utrustning. Av den sammanlagda anläggningskostnaden beräknas 600 000 kronor belöpa sig på anläggningen för kemisk tvätt, vilken så gott som helt skall utnyttjas av de militära förbanden. Återstående anläggningskostnad, 11 900 000 kronor, har fördelats på staten och de olika landstingen, varvid landstingen bidrager med tillhoppa 6 250 000 kronor. Den återstående å statsverket belöpande byggnadskostnaden (8 400 000 — 6 250 000 =) 2 150 000 kronor samt maskinkostnaden, 4 100 000 kronor, bör ställas till styrelsens förfogande såsom investering i försvarets fabriksfond.

I samband med driftens upptagande vid centraltvätteriet kan vissa militära förbandstvätterier och textilreparationsverkstäder nedläggas, varvid en del av den vid dessa verkstäder anställda personalen synes kunna överflyttas till det nya centraltvätteriet.

Med hänsyn till att Falbygdens sjukhus, för vilket tvätt skall utföras vid det föreslagna tvätteriet, beräknas bli färdigt hösten 1961, bör projek-

teringen av tvätteriet igångsättas snarast möjligt. Styrelsen bör därför bemyndigas att för påbörjande av projekteringen redan under budgetåret 1959/60 utnyttja 500 000 kronor av anslaget Diverse byggnadsarbeten.

Fabriksstyrelsen hemställer, att för påbörjande av ifrågavarande tvätterier för nästa budgetår anvisas 1 650 000 kronor till byggnadsarbeten och 2 350 000 kronor till anskaffning av maskiner och annan utrustning.

Tvätteriet har dimensionerats för att utnyttjas för militär tvätt från förbanden i Göteborg, Uddevalla, Borås, Skövde, Halmstad, Karlsborg och Sätenäs samt för tvätt från följande statliga och statsunderstödda sjukhus, nämligen Restads och Källshagens sjukhus i Vänersborg, S:t Jörgens sjukhus i Göteborg, det under uppförande varande Falbygdens sjukhus i Falköping samt planerat sjukhus i Borås, ävensom kustsanatorierna Styrsö och Apelviken. Vidare avses tvättanstalten för institutioner tillhörande landstingen i Älvsborgs, Skaraborgs och Hallands län. Den sammanlagda tvättgodsmängden har beräknats till 6 500 ton vattentvätt och 250 ton kemisk tvätt per år. Enligt ett av fabriksstyrelsen ursprungligen framställt förslag skulle vid anläggningen utföras tvätt jämväl för ett planerat sjukhus i Hallands län. Då uppförande av detta sjukhus icke är aktuellt för närvarande, har den nu föreslagna utbyggnaden av tvätteriet icke dimensionerats för kommande tvättbehov för detta sjukhus.

Den sedan ett flertal år pågående centraliseringen av tvätt- och reparationsverksamheten i fabriksstyrelsens regi anser departementschefen böra fortsättas genom att det nu föreslagna centraltvätteriet för västra Sverige kommer till utförande i huvudsak enligt det av styrelsens framlagda förslaget. Gentemot kostnadsberäkningen har departementschefen icke något att erinra men vill framhålla angelägenheten av att kostnaderna för tvätteriet hållas inom den av fabriksstyrelsen angivna ramen.

I fråga om förläggningssort för anläggningen har departementschefen framhållit, att han icke är beredd att nu framlägga slutligt förslag i lokaliseringsfrågan. Departementschefen förutsätter att det får ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan erforderliga ytterligare undersökningar slutförts, besluta rörande förläggning av tvätteriet.

Riksdagens medgivande bör inhämtas att godkänna ifrågavarande avtal mellan fabriksstyrelsen och förenämnda tre landsting.

För bestridande av kostnaderna för projektering av det nya tvätteriet förutsätter departementschefen att ett belopp av 500 000 kronor får disponeras av det för innevarande budgetår under försvarets fabriksfond anvisade anslaget Diverse byggnadsarbeten. För nästa budgetår torde anvisas ett belopp av 3 500 000 kronor, varav 1 650 000 kronor för byggnadsarbeten under anslagsbenämningen Uppförande av centraltvätterier för västra Sverige och 1 850 000 kronor för maskinanskaffningar m. m. under anslagsbe-

nämningen Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätterier för västra Sverige.

Utskottet. Det föreslagna centraltvätteriet för västra Sverige utgör ett led i den sedan ett flertal år pågående centraliseringen av den inom fabriksstyrelsen bedrivna tvätt- och reparationsverksamheten. Utskottet vill tillstyrka, att ifrågavarande anläggning kommer till stånd och att det får ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare undersökningar besluta rörande densamma förläggning.

Vad beträffar de mellan fabriksstyrelsen och landstingen i Älvsborgs, Skaraborgs och Hallands län träffade avtalen har utskottet ansett desamma böra godtagas.

Mot kostnadsberäkningarna har utskottet icke funnit något vara att invända liksom ej heller mot de för nästa budgetår föreslagna medelsanvisningarna. Under efterföljande punkt gör utskottet hemställa beträffande medel, 1 850 000 kronor, för anskaffning av maskiner och annan utrustning för anläggningen i fråga.

Med avseende å nu förevarande punkt hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) till *Uppförande av centraltvätterier för västra Sverige* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 650 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1960 omförmälda, mellan fabriksstyrelsen samt Älvsborgs, Skaraborgs och Hallands läns landsting träffade avtal.

36:o) **Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätterier för västra Sverige.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under närmast föregående punkt får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 51) hemställa,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätterier för västra Sverige* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 1 850 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

37:o) **Lån för värmeförsörjningen vid försvarets forskningsanstalt m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 44, s. 52—54) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 750 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har, enligt av Kungl. Maj:t godkända avtal, träffat överenskommelse med Stockholms elektricitetsverk om leverans av värme från stadens värmeverk vid Värtan till de blivande anläggningarna i kvarteren Garnisonen och Förrådsbacken för försvarets forskningsanstalt och Sveriges Radio AB. Enligt avtalet, som slutits på 25 år, skall kronan till staden erlægga bidrag genom ett amorteringslån till erforderliga anläggningsarbeten å tillhoppa 2 750 000 kronor. Kronan skall gottgöras för anläggningsbidragen genom en i taxan inarbetad rabatt. Anläggningsbidragen skall fördelas mellan fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen efter storleken av deras beräknade värmebehov, varvid fortifikationsförvaltningen skall erlægga 1 464 000 kronor och byggnadsstyrelsen 1 286 000 kronor. De i avtalet utfästa bidragen har förskottsvis utbetalats från vederbörliga investeringsanslag.

För täckande av de sålunda förskotterade beloppen bör för nästa budgetår anvisas ett särskilt investeringsanslag å 2 750 000 kronor, benämnt Lån för värmeförsörjningen vid försvarets forskningsanstalt m. m. I samband härmed har det i det föregående föreslagna anslaget Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt minskats med 1 464 000 kronor och det under statens allmänna fastighetsfond uppförda anslaget Radiohus med ett avrundat belopp av 1 300 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot att för täckande av de förskotterade medlen anslag anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lån för värmeförsörjningen vid försvarets forskningsanstalt m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett investeringsanslag av 2 750 000 kronor.

Uppskjutna frågor

38:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 11: Vissa byggnadsarbeten för fångvården,

punkten 12: Vissa markförvärv för armén,

punkten 18: Vissa markförvärv för marinen,

punkten 24: Vissa markförvärv för flygvapnet,

punkten 32: Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m.m. samt

punkten 39: Vissa markförvärv för befästningar;
vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 23 februari 1960

På statsutskottets vägnar:

O. MALMBORG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit
från första kammaren: herrar Boman, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Thun, Holmqvist, Pålsson, Jacobsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Mårtensson, Bertil Petersson, Bengt Gustavsson och Lundström; samt

från andra kammaren: herrar Åkerström, Petterson i Degerfors, Malm-
borg, Thapper, Rubbestad, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm,
Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fröken
Elmén, herrar Cassel, Heckscher och Johansson i Norrköping.